

ת"פ 32467/06/11 - מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה נגד ח.מ. כימי לב בע"מ, חיים יעקב

בית משפט השלום בקריית גת

01 יוני 2014

ת"פ 32467-06-11 מדינת ישראל נ' ח.מ. כימי לב בע"מ ואח'

בפני כב' השופט ישראל פבלו אקסלרד

המאשימה

מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה

ע"י ב"כ עו"ד אמיר ברק

נגד

הנאשמים

1. ח.מ. כימי לב בע"מ

2. חיים יעקב ע"י ב"כ עוה"ד אברהם נפרסטק

החלטה - המחלוקת המשפטית

כנגד הנאשמים הוגש כתב אישום בעבירות לפי סעיפים 3(א) ו-15(ב)(1) לחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג - 1993 (להלן: "**חוק החומרים המסוכנים**") ולנאשם 2 גם עבירה לפי סעיף 16ב, ולפי סעיפים 4 ו-14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח - 1968 (להלן: "**חוק רישוי עסקים**") וסעיף 1 בצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה - 1995 ופריט 10.10(ב) בתוספת לצו ולנאשם 2 גם עבירה לפי סעיף 15(2).

לנאשמת 1 (להלן: "**הנאשמת**") ניתן היתר רעלים. הנאשם 2 הוא הבעלים של הנאשמת ומנהלה והיה בעל היתר הרעלים. על פי היתר הרעלים, מען העסק הוא רח' החרושת 14 באשדוד, ואולם, על פי כתב האישום, החזיקו הנאשמים במשק 71 במושב עוזיה בארבע מיכלים עם רעלים, ללא היתר כדיון.

פרשת הראיות הסתיימה, אך הצדדים, מתוך מגמה לקדם את ההליך, הסכימו לסכם תחילה בשאלה של פרשנות עקרונית של התקנות הרלוונטיות שבתקנות החומרים המסוכנים (סיווג ופטור), התשנ"ו - 1996 (להלן: "**תקנות סיווג ופטור**"). יש לציין, כי הכרעה במחלוקת זאת, תוך קבלת הפרשנות של הנאשמים, מצמצמת באופן משמעותי ביותר את המחלוקות בתיק הפלילי.

על פי כתב האישום, החומרים נשוא המחלוקת נמצאו בארבע מיכלים:

1. במיכל אחד: כ- 900 ק"ג של נוזל, המכיל חומר מסוג Heptafluorobutyric acid, n-triethyl ester (להלן: "**הפטפלוואור**"). חומר זה הוא אסטר נוזלי המסומן כפריט 75 בתוספת השניה לחוק החומרים המסוכנים. הוא פריט 77 (בכתב האישום נרשם בטעות 97) בתוספת הראשונה לתקנות סיווג ופטור. נטען, שהפטפלוואור חייב בהיתר במשקל גבוה מ- 100 ק"ג, על פי התקנות הנ"ל.

2. בשלושה מיכלים: כ- 2,700 ק"ג נוזל המכיל חומר מסוג אתיל אצטט וחומר נוסף מסוג

עמוד 1

דיבוטילאמינואטילאמין (להלן: "דיבוטילאמין"). אתיל אצטט הוא אסטר נוזלי ונטען שגם הוא חייב בהיתר במשקל הגבוה מ- 100 ק"ג. דיבוטיל אמין הינו אמין המסומן כפריט 19 לתוספת השניה לחוק החומרים המסוכנים וכפריט 19 לתקנות סיווג ופטור. נטען, כי לאור זאת, חייב החומר בהיתר במשקל הגבוה מ- 50 ק"ג.

המאשימה טוענת כי, לאור העובדה שהחומרים האמורים נמצאו בתערובות שמשקלן מעל 100 ק"ג ומעל 50 ק"ג, בהתאמה, הם מחייבים היתר רעלים וכי בידי הנאשם, לא היה היתר רעלים להחזיקם במושב שדה עוזיהו.

המחלוקת המשפטית בין הצדדים היא, באשר לאופן שיש לפרש את תקנות סיווג ופטור לעניין המשקלים המותרים והאסורים להחזקה ללא היתר, של החומרים שנמצאו (בהנחה שהוכח מעבר לספק סביר כי אכן החומרים נמצאו).

סעיף 3 לחוק החומרים המסוכנים אוסר עיסוק ברעלים, אלא אם כן קיים בידי העוסק היתר רעלים על פי החוק. הגדרת המונח "רעל" מצויה בסעיף 1 לחוק החומרים המסוכנים והיא כדלקמן: "**כל חומר מן החומרים המפורטים בתוספת השניה, בין בצורתו הפשוטה ובין מעורב או ממוזג בחומרים אחרים**". נקודת המוצא של החלטה זו היא, כי החומרים שנרשמו בכתב האישום וצוינו על ידי לעיל, נמצאו בארבעת המיכלים, כאשר הם מעורבים או ממוזגים בחומרים אחרים.

החומר הפטפולאור הינו אסטר נוזלי, מסומן פריט 75 בתוספת השניה לחוק חומרים מסוכנים ולכן הוא נופל בגדר ההגדרה של "רעל" על פי החוק. החומר אתיל אצטט גם הוא אסטר נוזלי וגם הוא נופל בגדר ההגדרה של "רעל", מהסיבה האמורה. החומר דיבוטיל אמין הוא אמין, מסומן כפריט 19 בתוספת השניה לחוק החומרים המסוכנים ולכן גם הוא כלול בהגדרה של "רעל" לפי חוק החומרים המסוכנים.

על מנת שהחזקתם של החומרים האמורים תהווה עבירה על סעיף 3 לחוק החומרים המסוכנים, לא די בכך שהם כלולים בהגדרה של "רעל", שהרי המחוקק הסמיך את השר לאיכות הסביבה, בסעיף 10 לחוק, להתקין תקנות לעניין סיווג הרעלים ולמתן פטורים. מכאן, תקנות סיווג ופטור והתוספות שבהן.

תקנה 2 לתקנות סיווג ופטור קובעת, כי: "**הוראות סעיפים 3, 4, 5, 8(1) ו- 9 לחוק לא יחולו על רעל, למעט כאמור בתקנה 3**".

המונח "רעל" הוגדר בתקנה 1:

"רעל מסוג א', רעל מסוג ב' ויסודות רדיואקטיביים ותרכובותיהם".

המונח רעל מסוג א' הוגדר:

"רעל הרשום בתוספת הראשונה בריכוז כמפורט לצידו בטור הריכוזים או בריכוז נמוך ממנו".

עמוד 2

"רעל הרשום בתוספת הראשונה בכמות כמפורט לצידו בטור הכמויות או בכמות פחותה ממנה".

התוספת הראשונה לחוק מפרטת רשימה ארוכה של חומרים. בצד חלק מהם ישנו ציון של כמות בקילוגרמים, בצד חלק אחר מהם ישנו ציון של ריכוז באחוזים וקיימים מספר חומרים שבצדם נרשמו, הן כמות בקילוגרמים והן ריכוז באחוזים.

נראה בעיניי, שמתקין התקנות הלך, בכל הכבוד, בדרך עקלקלה, בהגדירו את החומרים אשר מעל ריכוז מסוים או מעל כמות מסוימת, יהיה העיסוק בהם טעון קבלת היתר רעלים. לעיתים נדמה היה כי בתרגיל בלוגיקה עסקיני. עתה, אנתח את המצב המשפטי הנכון בעיניי, הנוצר משילוב ההגדרות והוראות הדין שבחוק החומרים המסוכנים ובתקנות סיווג ופטור. בהמשך הדברים, אתייחס מעט לטענות ודוגמאות שהציגו הצדדים בסיכומיהם.

ראינו לעיל שבחוק החומרים המסוכנים, קיימת הגדרה של "רעל". על מנת שחומר יהיה כלול בהגדרה זו, עליו להיכלל בתוספת השניה לחוק, בין בצורתו הפשוטה, דהיינו, כחומר פעיל בפני עצמו ובין כאשר הוא מעורב עם חומרים אחרים. החומרים דנא, שלושתם, מצויים בתוספת השניה של חוק החומרים המסוכנים (ראה לעיל) ולכן הם בבחינת רעל כהגדרתו בחוק.

אלמלא קיומן של תקנות סיווג ופטור, היה איסור לעסוק בחומרים נשוא כתב האישום, ללא היתר רעלים, יהיו ריכוזיהם וכמותם אשר יהיו. ואולם, באות תקנות סיווג ופטור וקובעות שעל "רעל" כפי שהוא מוגדר בהגדרה חדשה בסעיף 1 של התקנות, לא יחול האיסור לעסוק בו ללא היתר. למעשה, ההגדרה של "רעל" שבתקנות סיווג ופטור, באה לצמצם את ההגדרה של "רעל" שבחוק החומרים המסוכנים. אין היא קובעת כי רעלים שנכללו בהגדרת "רעל" על פי החוק, אינם רעלים, אלא קובעת כי רעלים אשר נחשבים כרעלים על פי החוק, לא ייחשבו כרעלים על פי התקנות, במידה שהם מצויים בריכוז נמוך מריכוז מסוים או בכמות קטנה מכמות מסוימת, ריכוזים וכמויות שנרשמו בצד כל רעל ורעל בתוספת הראשונה. הדבר נעשה בקביעה כי "רעל" לצורך התקנות הוא רעל מסוג א' ורעל מסוג ב': רעל מסוג א' הוא רעל המצוי בריכוז כאמור בטבלה שבתוספת הראשונה או בריכוז נמוך ממנו ורעל מסוג ב' הוא רעל המצוי בכמות כאמור בטבלה שבתוספת הראשונה, או בכמות נמוכה ממנה.

במילים אחרות: חומר אשר מצוי בכמות שמצוינת בצדו בתוספת הראשונה או בכמות נמוכה ממנה, יהיה בבחינת "רעל מסוג א'", ממילא יהיה בגדר "רעל" על פי התקנות ותחול עליו הוראת תקנה 2 אשר קובעת שסעיף 3 לחוק החומרים המסוכנים, לא יחול עליו ולכן, לא יהיה טעון היתר רעלים.

הוא הדין לגבי חומר אשר מצוי בריכוז שמצוין בצדו בתוספת הראשונה או בריכוז נמוך ממנו. חומר כזה יהיה בבחינת "רעל מסוג ב'", לא ייפול בגדר "רעל" על פי התקנות וגם עליו תחול הוראת תקנה 2 כך שהוא לא יהיה טעון היתר רעלים.

קיימת בתקנות התייחסות לחומרים עם שני אלמנטים של **גמישות**, כלשון המאשימה, ולא אדן לגביהם, שכן הדבר אינו נדרש לצורך מתן החלטה זו.

הבנת דרך החוק והתקנות, חשובה מאוד להבנת המחלוקת שבין הצדדים. בעיקר חשוב הדבר על מנת לראות, כאמור לעיל, כי ההגדרה של "רעל" על פי חוק החומרים המסוכנים, אינה זהה להגדרה שבתקנות סיווג ופטור. למעשה, ההגדרה **אינה יכולה להיות זהה** שכן המטרה של ההגדרה שבתקנות היתה לצמצם את ההגדרה שבחוק, וזאת רק על מנת להגדיר מהם החומרים אשר לגביהם לא יהיה צורך בקבלת היתר רעלים. ההגדרה שבתקנות סיווג ופטור אינה משנה מההגדרה שבחוק. היא אינה סוטה ממנה. ההגדרה שבחוק נותרת בעינה והיא קובעת את שמות החומרים אשר ייחשבו כ"רעלים". באות התקנות ותוך יצירת הגדרה לצורך בלבד, קובעות הגדרה מצומצמת יותר על מנת שלא ייוצר מצב כל "רעל", יהיו ריכוזו וכמותו אשר יהיו, טעונים קבלת היתר רעלים. מכאן כי עליו לדחות את הנימוק שבסיכומו המאשימה לעניין הצורך בזהות ההגדרה של "רעל" בחוק החומרים המסוכנים ובתקנות סיווג ופטור.

ועתה להכרעה במחלוקת: המאשימה טוענת כי על מנת לדעת אם חומר מסוים, המעורב עם חומרים אחרים, מצוי בכמות כמפורטת לצדו בטור הכמויות שבתוספת הראשונה לתקנות, יש לשקול את כל כמות התערובת. באופן זה, אין זה משנה מה משקלו של החומר הפעיל כשלעצמו **ואם כלל התערובת משקלה מעל המשקל שמצוין בטבלה שבתוספת הראשונה, הרי החומר טעון קבלת היתר רעלים**. הנאשמים טוענים כי **יש לשקול רק את החומר הפעיל ובמידה והוא מצוי בכמות הגבוהה מזו הרשומה בטבלה, רק אז יש צורך בהיתר רעלים**.

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, אני סבור שהדין עם הנאשמים. אין זה הגיוני בעיניי כי כמות קטנה ביותר של חומר מסוים, המעורבת בכמות גדולה מאוד של חומר אחר, כדוגמת מים, תהא טעונה קבלת היתר רעלים, רק בגלל העובדה שכמות החומר האחר, המים בדוגמה זו, היא גדולה. על פי הפרשנות של המאשימה, הרי כמות מזערית, זניחה ובלתי מזיקה של חומר המוגדר כ"רעל" לפי חוק החומרים המסוכנים, תחייב קבלת היתר רעלים רק בגלל כמות המים, למשל, שעמה מצוי החומר, אותו ה"רעל". לטעמי, פרשנות זו של המאשימה סותרת את המגמה שבתקנות הסיווג, לפיה לא בכל כמות של חומר המוגדר כ"רעל" בחוק החומרים המסוכנים, יש צורך בקבלת היתר רעלים. הסכנה מצויה, כך להבנתי, כאשר רעל כהגדרתו בחוק, מצוי בריכוז גבוהה או בכמות גבוהה, ומכאן הנתונים שבתוספת הראשונה. אילו לא אמרנו כך, הרי שאם חומר שהוא "רעל" בגדר החוק, מעורב עם חומרים אחרים שאינם מבחינת "רעל" (לדוגמה - מים), הרי ככל שכמות החומרים האחרים היא גדולה יותר וממילא הריכוז של החומר הוא נמוך יותר, הרי הסכנה וחומרת העבירה הן גבוהות יותר - לטעמי אין בכך הגיון.

על כן, לשיטתי, בחינת הכמות בקילוגרמים שמצוינת בצד חומר בתוספת הראשונה לתקנות סיווג ופטור, מתייחסת לכמות החומר הפעיל (או לחומר כשלעצמו, אם תרצה) שבתערובת ולא לכלל התערובת, כשיטת המאשימה.

כבר ציינתי לעיל, מדוע אין לקבל את טענת המאשימה בדבר הצורך בזהות ההגדרה של "רעל" בחוק החומרים המסוכנים ובתקנות. אין זה מקרה שבו הוראות התקנות סותרות את החוק שהרי התקנות, כאמור, יצרו לצורך התקנות בלבד ולצורך קביעת פטור בלבד, מעין "תת הגדרה" של המונח האמור.

אכן, ייתכן ופרשנות זו עלולה להביא לבעייתיות, כאשר המדובר הוא בחומרים בתוספת השנייה, אשר לגביהם קיימים, הן ציון של ריכוז והן ציון של כמות. יחד עם זאת, הפתרון לכך הינו, במידת הצורך, הבהרה של מתקין התקנות על דרך תיקון, ולא על דרך של מתן פרשנות בלתי הגיונית, לטעמי, במקרים האחרים שהם רוב המקרים על פי התוספת הראשונה.

עוד, לא אוכל לקבל את טיעונה של המאשימה לעניין הפגיעה בהרמוניה החקיקתית (סעיף 20 ואילך לסיכומי המאשימה). אינני רואה כל פגם בכך שכאשר המדובר הוא "רעל מסוג א" תהיה התייחסות לכלל התמיסה שכן, בהגדרה, ריכוז מגדיר כמות יחסית של חומר בתמיסה ואילו כמות היא עניין למדידה אבסולוטית, ויכולה לבוא ללא קשר לכמות החומרים האחרים המעורבים.

אכן, כטענת הסניגור, כאשר ביקש מתקין התקנות להתייחס למשקל הכולל של התערובת, הרי עשה זאת במפורש: ראה חומרים מספרים 22 ו-22a, שבתוספת הראשונה - במעבר שבין החומר הפעיל לתמיסה, מצא המחוקק לנכון להגדיל באופן משמעותי (פי 100!) את הכמות אשר מתחתיה לא יהיה צורך בקבלת היתר רעלים, ואך הגיוני הדבר.

אני מקבל את טענת הסניגור כי ניתן ללמוד אנלוגיה, במקרה דנן, מפקודת הסמים המסוכנים (נוסח חדש), התשל"ג - 1973, שם מצויה הגדרה של סם מסוכן ככזאת הכוללת כל מלח שלו וכל תכשיר, תרכובת, תערובת וכיוצא בזה. ואולם, **לצורך הרשעה בפלילים**, מתחשבת הפקודה רק במשקל נטו, דהיינו, משקלו של הסם המסוכן, מכלל התכשיר, התרכובת, התערובת או התמיסה.

לא למותר להתייחס להפנייתו של הסניגור לעדותה של העדה המומחית מטעם המאשימה, גברת לילך אהרון. אכן מעדותה עולה כי המאשימה עצמה שינתה את גישתה ואת הנחיותיה לאופן החישוב של הכמות המותרת, על פי תקנות סיווג ופטור. השינוי חל בנקודת זמן כלשהי בין חוות דעתה הראשונה של גברת אהרון לבין חוות דעתה השנייה. יש בכך כדי להדגים, באופן ברור, כי **לפחות** קיים ספק בדבר הפרשנות הנכונה של תקנות סיווג ופטור, בעניין דנא. הואיל ומצויים אנו בהליך פלילי, הרי הנאשמים יהיו אלה אשר ייהנו מהספק, ככל שקיים, לעניין פרשנות התקנות (ראה סעיף 34 כא לחוק העונשין, התשל"ז - 1967).

אשר לטענת המאשימה, כי באותם המקרים אשר פרשנותה תביא למצב קיצוני ועד אבסורדי, ניתן יהיה למצוא פתרון בהתייחסות לדבר כ"זוטי דברים", הרי אינני סבור כי יש בטיעון זה כי להטות את הכף לזכות שיטתה של המאשימה. ספק בעיני אם זאת היתה כוונת מחוקק המשנה בהתקינו את תקנות סיווג ופטור, ובכל מקרה, כפי שצוין לעיל, קיימים נימוקים טובים, לשיטתי, לקבלת עמדתם של הנאשמים, ובהיות ההליך שבפני הליך פלילי, אשר כל ספק יפעל לטובתם.

אשר על כן, בחינת הצורך בקבלת היתר רעלים לגבי החומרים "**הפטלואור**" ו- "**דיבוטילאמין**" ו- "**אתיל אצטט**" תיבחן בהתאם למשקלם של חומרים אלה ולא לפי משקל התמיסות שבהן הם נמצאו.

לאור החלטה זו, יודיעו ב"כ הצדדים לבית המשפט, עד ליום 2/6/14 בשעה 14:00 (היות ומצויים אנו בפתח חג השבועות) את עמדתם לגבי המשך ההליכים. במידה ולא יהיה ספק בידיהם לעשות כן, נוכח הזמן הקצר, הרי תימסר עמדתם בדיון הקבוע ליום 5.6.14.

ניתנה היום, ג' סיוון תשע"ד, 01 יוני 2014, בהעדר הצדדים.